

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus VIII. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

quin potius illò redarguente negavit. Scruteris nunc : an confessiones tuæ nullum habeant ex his errorem ? & si aliquem deprehenderit, corrige.

FASCICULUS VIII,

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 30. lib. Genesis, in quo describitur sterilitas Rachaelis & inde concepta tristitia, partus Josephi.

N.47. Considera:

QUòd si tam probrosa fuerit in lege naturæ corporum sterilitas ; adeò, ut infœcunda Rachel marito suo conquesta sit ; *Da mihi liberos, alioquin moriar !* quàm probrosa in lege gratiæ existat animarum sterilitas, in hoc sita : quòd homines à tempore Baptismi, & ibi initi cum Christo Matrimonii, aut nullos aut raros dederint solidarum virtutum fructus, & inde nata merita. Proposita quidem numerantur plurima, quæ quilibet dante Deò & instigante Angelò tutelare concepit : at illa nunquam ad maturitatem & partum pervenêre juxta illud Isaia c. 37. *Venerunt filii usque ad partum, & virtus non est pariendi.* Non sufficit cœlesti sponso, ut ipse testatur Cant. 7. *Videre si floruerit vinea, sed cupit videre : Si flores fructus parturiunt.* Florent autem tantummodò vineæ, cum fidelium mentes bona proponunt opera : sed fructus deest, si propositis in effectum deducendis desit labor ; nam homines imitantur arbores, quarum virtus & valor non ex floribus, ramis & foliis, sed ex fructibus teste Christo Dominò cognoscitur. Sæpè propositum bonum, quod in aurora prodiit, jam in meridie occubuit. Auditum à multis manè Davidicò ore : *Non movebor in aeternum ; sed antequam sol declinasset in vesperum,* de talibus pariter auditum est : *Avertisti faciem tuam, & factus sum conturbatus.* O quàm generosò propositò in ultima cœna exclamavit Petrus ; *Domine paratus sum, tecum*

& in carcerem & in mortem ire: sed eâ etiam nocte ò quàm frigidò
 ore respondit? Non novi hominem Matthæi 26. Vide Christiane Le-
 ctor: an non & anima tua parvî defectu laboret, prompta in conci-
 piendis propositis, tarda in parturiendis? metuendum sanè, si ad ex-
 tremum vitæ tuæ ventum fuerit; te agnita sterilitate tuâ cum Rachel
 dicturum Christo: *Da mihi liberos, virtutum videlicet merita, sine qui-*
bus nemini datur cœlestis gloria, alioquin moriar, morte planè non aliâ,
quàm æternâ. Reponet tunc Christus: Proverb. 1. Vocavi, & renuisti &c.
 ut autem Rachel longam sterilitatem perpeffa, tandem Josephum ad-
 epta, noluit saturari unicò partu, sed ocius rogavit dicens v. 25. hu-
 jus cap. *Addat mihi Deus alterum.* Ita oportet Christianam animam,
 quæ sublatâ semel morali sterilitate parere cœpit virtutes, non satu-
 rari unius aut alterius partu: sed assequendis omnibus continuò al-
 laborare. Hinc Christus Discipulos suos Joan. 15. Non alloquitur:
 ego vos elegi, ut obtentâ unâ vel alterâ virtute assideatis dextræ &
 sinistrae meæ, sed ut eatis, & fructum asseratis. Quæ verba explicans S.
 Fulgentius Epist. 4. ad prob. ait: *Sicut autem, qui ad patriam tendit: donec*
perveniat, semper habet, ubi ambulet, sic etiam nos quamdiu in hoc mortali corpo-
re constituti peregrinamur à Domino, presens vita nobis via est, in qua semper
habemus, ubi possimus proficere, donec Deo perducente ad illam valeamus beata
immortalitatis æternam patriam pervenire. Eodem in capite memorat Chri-
 stus: divino parenti per hoc ipsum gloriam accessisse, quòd parturien-
 dis identidem fructibus virtutum institerint, evasuri per hoc indefes-
 sum virtutis studium in genuinos sui discipulos: *In hoc clarificatus est*
Pater meus, ut fructum plurimum asseratis, & efficiamini mei discipuli. Celeber-
 rimus ille Apocalypseos Commendator Viegæ Com. 2. Sect. 9. Præ-
 posterum notat modum loquendi, quando Verba Isaïæ considerat,
 quæ ejus cap. 27. Legenda reperit, de servis Dei, in lege gratiæ futu-
 ris dicta: *Florebit, & germinabit Israël.* Enim verò utens metaphorâ ab
 arboribus desumpta, si appositè loqui voluisset, dicere debuisset: *Ger-*
minabit, & florebit Israël: quis enim nescit: arbores priùs novis surculis
 vestiri, dein floribus ornari? verùm præposterum hunc loquendi mo-
 dum, spiritualem sensum neutiquam præposterum efficere: claris
 testatur verbis, dum asserit: *Quia Justus cum in flore est, adhuc se debet re-*
putare in germine esse, ut conetur magis efflorescere, & in uberem fructum præ-
rumperere. Quare etiam Propheta Regius quæstionem movens Psal.
 16. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte san-*
H
cto?

Et? illicò hoc responsum subnectit: *Qui ingreditur sine macula, & operatur Justitiam. Quod subtili indagine scrutatus magnus ille Basiliius advertit: Prophetam non de præterito, sed tantum præsentis tempore locutum: & hinc dixisse, tunc à virtutum solidarum studio Justis quiescendum esse, quando conscensò monte Dei vivere desierint. Vera S. Doctoris sunt: Attende exactam dictionis vim: non dixit, qui ambulavit, sed qui ambulat, neque qui fecit Justitiam, sed qui facit: non enim unus actus perficit studiosum virtutis operatorem, sed per omnem vitam prorogari, & extendi convenit virtutis actiones. Porro sicut scriptura hoc capite meminit: Jacobum varii coloris virgas ovibus suis objiciendò, suum gregem ingenti copiâ auxisse: ita anima perfectionis studiosa intuendò & imitandò diversa Sanctorum exempla eorumque exercitia, grandem virtutum copiam colliget.*

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 32. lib. Genesis, in quo describitur Discessus Jacobi cum uxoribus è domo Laban, invidia ingrati soceri eum insequentis &c.

N.48. Considera: **Q**uomodo felicitas terrena comes sit invidiæ etiam respectu illorum, qui sanguine conjuncti sunt. Jacobo enim insigniter ditato filii Laban conquerebantur: *Tulit Jacob omnia, quæ fuerant Patris nostri, & de ejus facultate ditatus, factus est inclitus. v. 1. cap. cit.* Ipse etiam ingratiſſimus socer generum antea charissimum minaci vultu terrere cœperat. ò quàm stolidi igitur sunt homines illi, qui dies noctesque impendunt augendis fortunæ bonis, quibus tamen obtentis præter immensas curas & labores aliorum livorem in se provocant, etiam àb amicis & consanguineis non tuti. Si media pars tantorum laborum impenderetur acquirendis meritis, quæ hominem æternâ ditant felicitate, quot Sanctos foret Christianò in Orbe numerare? quàm pauci in exitu de hac mortali vita, & transitu ad cœlestem Chanaan, haberent aliquid persecutionis timendum à Dæmone, qui alias moribundos in hoc itinere instar furibundi Laban, Jacobum persequentis, vexare consuevit. O quàm verissimum est illud Thomæ Mori, litteris & pietate clarissimi viri edictum: quàm plurimos in hac vita laborare, Infernum mercari, cujus vel dimidio cœlum lucrati fuissent. Spectemus paullisper Mercatorum hujus sæculi

euli studia, quomodò absorpti & toti lucro suo immerfi, omne tempus augendis impendant divitiis: seu mensæ accubent, seu cubitum concedant, seu strato assurgant, nil aliud animo volvunt, nil aliud manibus agunt, quàm ærarii sui augmenta. *Jubet avaritia, ut mare transeas, eos alloquitur August. in Psal. 18. & obtemperas: jubet, ut te ventis procellisque comittas; jubeo ego, ut ante ostium tuum, ex eo quod habes, des pauperi: piger ad faciendum ante te opus bonum, & strenuus es ad transeundum mare, ad horrea triticò, ad penuaria vinò & oleò, ad cistas aurò & argentò implendas. Hic curritur sine requie, hinc laboratur sine defatigatione, hinc sudatur sine tædio. Quod profundissimè sibi cordi ducens magnus ille Indiarum Apostolus Franciscus Xaverius erubuisse legitur: Mercatores priùs ad Japonas contemptò vitæ periculò penetrasse, fluxas ac perituras merces illuc devehendò, quàm ipse cœlestibus thesauris, quibùs fides Orthodoxa propagari posset, suam collocasset operam. Considerare inquit S. Hieron. ad Demetr. pudet: quantum sit fervor in seculo: ipsa magis etate inflammatur divitiarum amor, insatiabilis est, expleri nescit harum cupido: celerem res habitura finem sine fine queruntur: nos cœlestes divitias, immortales honores pigrâ quâdam dissimulatione negligimus. Figuram habemus in Evangelico homine, qui deferebat manum dexteram, aridam penitus, & exercendo operi prorsus inutilem, sinistram verò succò plenam & ad labores expeditam. Ita proh dolor! ad colligendas opes, ad congerendos thesauros reperimur robustissimi, ad obtinenda cœlitum bona viribùs destituti, aut toti languidi. Metuendum hêrcle, ne serò & seriò queramur, quod querebatur ille Secretarius *Barrii teste solitud. p. 237. Qui fatali morbò oppressus exclamavit: ò me infelicem! qui supra 25. chartæ volumina conscribendis & consignandis rationibus impendi, nunc verò moriturus non invenio modicum foliculum, cui rationes animæ meæ inscribam. Vivamus ergo Christiane Lector! me & te hortatur Chrysologus Serm. 12. Deo paululum, qui seculo vivimus totum, dedimus corpori annum, demus animæ paucos dies. Tempus est, ut aliquando nostræ provideamus domui. Optimam vitæ partem obtinendis divitiis collocavimus, quas brevî hæredes dividunt, nostri nullam habituri memoriam. Parum superest vitæ, constans fortè decem aut viginti annis: igitur sectandò virtutes vivamus hòc, paucò tempore, ut æternùm vivamus. Consideremus quærelas illas, quas Jacob contra Labanum se persequentem effuderat v. 38. cit. capitis dicendò: Viginti annis sui tecum &c. diu noctuque astu utebar &**

gelu, fugiebat somnus ab oculis meis &c. Considerentius inquam hæc verba, a quolibet temporalium rerum studioso objici posse mundo, quando mortis hora imminet: viginti videlicet annis, aut ultra *fui tecum ò munde!* Quos serviendò tibi tot inter labores tot inter ærumnas consumpsi, & hem! mercedis locò id unicum habeo, ut me omnibùs spolies, transferendò illa ad ingratos hæredes.

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 32. lib. Genes. in quo describitur Jacobi Legatio ad fratrem Esau, lucta cum Angelo & Benedictio.

N. 49. *Considera:* **Q**Uòd etsi Jacob non ignoraverit: se vî Benedictionis paternæ constitutum esse Dominum fratris sui Esau; tamen mittens ad eum nuntios hisce verbis humillimis usus sit: *mitto Legationem ad Dominum meum &c.* Inde nos erudiens: ad placandos inimicos melius non reperiri medium humilitate. *Placantur,* inquit Abulensis, *animi submissione humili.* Regius Propheta 1. Paralip. Videns ante se Angelum evaginatò gladiò stantem, ad nullum aliud nisi humilitatis scutum confugit: *ceciderunt* (ut asserit textus sacer) *tam ipse quàm majores natu vestiti ciliciis, proni in terram &c.* Et convertit gladium suum in vaginam. Jam duos Principes Ducesque militum coram Elia ignis ultor absumpserat: quid ergo auxilii supererat tertio, quò fatalem à se averteret flammam? en! sola humilitas ei succurrit: curvandò enim genua furorem Elia inhibuit, ignem repressit. Non suffecerat Dæmoni, contra Jobum assurgenti, abstulisse ei pecora, occidisse proles, acuisse in illum lividos uxoris dentes & linguam: sed nova identidem moliebatur mala, quæ ipsam affligeret. At contra rabiem hanc se defendit Job strenuissimè, corpus suum projiciendò super sterquilinum; in abjectissimo enim hoc loco positus, non poterat sibi ultra timere de profundiori lapsu. S. Antonius Eremita innumeros furibundi Dæmonis videns laqueos, universo Orbi præparatos, rogavit Dominum, quærens: quis eos foret evafurus? & responso tulit: *Sola humilitas hos evadet laqueos.* Planè sicut foli pisciculi evadunt lagenam piscatoris, sic soli humiles insidias Dæmonis & aliorum inimicorum effugiunt. Repones forsàn Christiane Lector; per humilitatem minùs auctoritatem personæ, perdi respectum,

ſpectum, eidem ab aliis debitum. At nego, & pernego, hanc ſubſiſtere ſequelam: quis enim Chriſtum vel Dignitate Perſonæ, vel majoritate Imperii ſuperavit unquam? *Sciebat*, ille teſte Apoſtolò: *quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à DEO exiit, & ad DEUM vadit*, & tamen ſurgit de cœna, præcingit ſe linteò, mittit aquam in pelvim, in genua devolvitur, ſordidos diſcipulorum pedes lavare incipit. Nunquid per hunc ſummæ humilitatis actum vel parum aliquid de habito apud Diſcipulos ſuos reſpectu perdidit? quin potiùs Petrum cæterorum omnium Principem ad majorem reverentiam permovet exclamantem præ nimio reſpectu: *Non lavabis mihi pedes in æternum*. Joan. 13. Eſt haud dubiè oratio humilitatis proteſtatio, ſignumque creaturæ DEO ſubjectæ; hanc Chriſtus in Monte Thabor videntibus, qui aderant diſcipulis, peregit: ſed nunquid per hoc humilitatis exercitium authoritati ejus derogatum aliquid, quin potiùs additum? ſic equidem ſe humiliantis facies tranſfiguratur, in alterum ſolem mutata, veſtibùs inſtar nivis albefactis. S. Matthæus cap. 27. circumſtantias dominicæ paſſionis deſcribens aſſerit: *Posuerunt ejus cauſam ſuper caput ipſius ſcriptam &c.* Quæ verba expendens Venerabilis Beda noſter quærit cauſam: cur titulum hunc ſibi probro magis, quàm laudi futurum, maluerit ſuper crucem, & non infrà aſſigi, & reſpondens dubiæ quæſtioni ait: *Pulchrè titulus non infrà, ſed ſupra crucem ponitur, quia licet in cruce pro nobis hominis infirmitate fulgebat: ſupra crucem tamen Regis Majeſtate fulgebat.* Quasi dicat: non fortuitò, ſed ſingulari Cœli conſiliò titulum Regis in fronte Crucis locutum eſſe, ut daretur intelligi, quòd etſi patiendò tam infame ſupplicium, infirmitatem hominis præſerulerit; inde tamen Regiæ Majeſtati ac gloriæ dempſerit nihil, ſed eam firmàrit validius. Hæc tibi ſi non ſuffecerint argumenta, ſtabulum Bethlehemiticum intuere, videbis ibi in genua procumbentes Reges Orientis, & regalia deponentes Dona, quibus teſtantur: eò plus reverentiæ & ſubmiſſionis deberi recenter nato puſioni, quò ſe humiliorem demonſtret.

Cæterum Jacobi verba verſu 10. cit. capitis prolata notatu digniſſima ſunt, quibùs teſtatur: *in baculo meo tranſivi Jordanem, & nunc cum duabus turmis regredior.* Paribùs enim verbis & tu Chriſtiane uti poteris in tranſitu ad æternitatem, quando ſpretis hujus mundi rebùs ſolò baculò crucis proviſus tranſieris Jordanem hujus miſerrimæ vitæ. Quare cum Paulo ore cordeque exclama: *Mihi abſit gloriari niſi*

in cruce Domini nostri JESU Christi, in quo est salus &c. Nec cessa luctari cum Jacobo, donec cum ipso elucteris.

Doctrina 4.

Desumpta ex cap. 33. lib. Genes. in quo describitur familiaris fratrum, sibi invicem occurrentium congressus Jacobique iter in Socoth & Salem.

N. 50. Considera: QUAM obsequiosum & munificum erga fratrem suum Esau, quem noverat suum semper infensissimum existisse hostem, sese exhibuerit Jacob, dicens v. 10. cit. cap. *Vide faciem tuam, quasi viderim vultum DEI.* Haud secus te Christiane, quando obvium habes inimicum tuum, oportet semotâ omnî vindictâ, privatâ autoritate inferendâ, ei exhibere signa reconciliationis, amoris & benevolentix, ut sic etiam imiteris Salvatorem tuum, qui intuens Judæos juratissimos suos hostes, dirissimam sibi mortem inferentes, pro eorum salute rogavit Patrem, dicens: *Dimite illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Joan. 13. Quid? quod Judam ipsum Judæorum Coriphæum gratiosô, dignatus sit osculô, ut eum ad Pœnitentiam provocaret. Summum sacerdotem legis novæ immitatus Levita Stephanus, dum imbre lapidum ab hostibus obruitur, clamat ex amaro pectore Actor. 7. *Ne statuas illis hoc peccatum.* Jacobus Apostolus à Judæis de Pinna Templi præcep̄s actus, & morti proximus oravit: *Domine da veniam illis, quia nesciunt quid faciunt.* Surius in vita ejus. S. Paulus de sua & aliorum Apostolorum personis testatur 1. Corinth. 12. *Maledicimur, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur & obsecramus.* Carolus V. Imperator homini, qui ei necem paraverat, ad se vocari jussu, non tantùm capitale remisit supplicium, sed post varios affectus & signa gratiæ ei exhibita, mille aureos donô dedit teste Aneâ Sylv. *Pusilli hominis est, ait Seneca lib. 2, de ira, repetere mordentem ut mures & formica, ad quas si manum admoveris, ora convertunt inbecilla, se ladi putant, si tangantur.* Et hinc Pericles convitiatorem suum rotâ die, inultè sustinens, nocte discedentem accenso lumine domum deduxit: Socrates verò calce à quopiam petitus; cum moneretur, ut repercuteret: *An, inquit, si asinus mihi calcem impigisset, in eum recalcitrarem?* hoc ô Christiane! Ethnici & Barbari præstitere: quid te oportet facere, cui toties inculcantur notissima illa

illa S. Evangelii verba: *diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos.* Matth. 5. Imitatur DEUS terrenum Imperatorem, qui ad remuneranda servorum nobilium sibi præstita servitia, diversas feudorum investituras concedit, hæc tamen lege, ut sibi reservet Dominium directum, cæteris omnibus servo nobili relictis. Vis nosse Feudi, à DEO hominibus concessi excellentiam, considera omnia Dona animæ tuæ: Considera libertatem in operandò, facilitatem in discurrendò, potentiam in recogitandò præterita; cerne futurorum providentiam, scientiarum capacitatem, artium liberalium habilitatem, negotiorum solertiam, prudentiam ad gubernandum, ut alia brevitate studiosus sileam. Quid autem à te pro tam nobili Feudo in recognitionem supremi Domini aliud petit, quàm illud Apostoli: *Mihi vindicta, & ego retribuam. Desine igitur ab ira, & derelinque furor.* Psal. 36. Fac hoc in gratiam illius, qui ob tot peccata contra naturam, contra legem à te perpetrata, toties tibi veniam indulsit. Fac hoc in obsequium illius, à quo etsi ingratissimus, tot tamen gratiæ & naturæ dona accepisti. Fac hoc in favorem illius, qui se Patrem tuum vocari dignatur, solem suum oriri faciens super bonos & malos, pluensque super justos & injustos.

Pro coronide hujus fasciculi disce à Jacobo præter dilectionem inimicorum etiam discretionem erga subditos, si superiorem agis. Dum videlicet moderatò labore nos occupare debes, ne indiscreto oneri succumbant. *Si plus in ambulando, ajebat ille, secero eos laborare, morientur cuncti greges unâ die.* v. 14. cap. cit. Quod sanctissimus meus Legislatur Benedictus Superioribus ante omnia imitandum proponit. Quare Christus Petrum principem cæteris discipulis præfecturus, jubet; illos habeat non servorum sed *fratrum* instar, non imponendò onera, sub quibus despoticè subditi gemere solent, sed injungendò talia, quæ cujuslibet viribus sint accommoda.

FASCI-